

Het financieren van de realisatie van Energy Hubs

EIGEN

Inleiding en inhoudsopgave

Dit document bevat een overzicht van de financieringsbehoeften en mogelijkheden verspreid over het realisatieproces van een energiehubs. De invulling verschilt over de fases. Het document is ontwikkeld binnen MOOI EIGEN door consortium partner Recoy en gevalideerd bij verschillende domein experts.

- [Ontwikkelfasen Energy Hub](#)
- [Ontwikkeling en invulling Financieringsbehoefte](#)
- [Aandachtspunten bij aantrekken financiering](#)
- [Risicobeheersing](#)
- [Eigen Vermogen](#)
- [Subsidies](#)
- [Vreemd Vermogen](#)

Ontwikkelfasen Energy Hub

Ontwikkeling en invulling financieringsbehoefte – Overzicht

Behoeften

- Kosten inzet regisseur (20 k€)
- Advieskosten (50 k€)

- Kosten maken ontwerp
- Vergunningsaanvragen

- Kosten bouwbegeleiding en toetsing
- Investerings in assets en installatie
- Kosten netaansluitingen
- Kosten inrichten organisatie

- Exploitatiekosten
- Financieringskosten
- Afschrijvingen
- Belastingen
-

Middelen

Eigen Vermogen

Eigen bijdrage ondernemers

Eigen inleg participanten ontwikkelbedrijf

Crowdfunding

Eigen inleg participanten ontwikkelbedrijf

Obligaties

Exploitatieresultaat

Bestemmingsreserves

Subsidies

Haalbaarheidssubsidies

Ontwikkelsubsidies

Energie fonds / ROM

Investeringssubsidies

Exploitatiesubsidies

Junior vreemd vermogen

Bancaire juniorlening

Senior vreemd vermogen

Bancaire seniorlening

Andere constructies

Financial lease

Operational lease

Drie modellen

- A. Individuele deelnemers investeren in de assets (bijv. batterijen of laadvoorzieningen) die zij beschikbaar stellen aan het collectief. In dit geval kan de bank een individueel bedrijf financieren op de balans en kan de coöperatie (of het 'exploitatiebedrijf') een verrekenmodel of leaseconstructie invoeren waarmee individuele deelnemers gecompenseerd worden voor hun bijdrage aan het collectief. De coöperatie hoeft in dit geval niet zelf financiering aan te trekken
- B. Het collectief (of het exploitatiebedrijf van de coöperatie) investeert in de assets en zoekt projectfinanciering bij de bank (of een andere vorm van vreemd vermogen). In dit geval is het van belang dat het exploitatiebedrijf positieve kasstromen genereert waarmee rente en aflossing kunnen worden betaald. Deze variant is vanuit bancair oogpunt complexer (en duurder).
- C. Het collectief (of het exploitatiebedrijf van de coöperatie) *leaset* de assets van partijen die dit soort assets ook op andere locaties plaatst. In dit geval is het van belang dat het exploitatiebedrijf positieve kasstromen genereert waarmee het leasebedrag kan worden betaald. In ruil krijgt het exploitatie dan wel de volledige controle over de assets.

Aandachtspunten bij het aantrekken van financiering (1)

- Subsidies en leningen zullen nooit volledig dekkend zijn, eigen inbreng/cofinanciering is altijd nodig
- Garanties vanuit gemeentes of regionale ontwikkelmaatschappijen vergroten de bereidheid van banken en andere financiers om een lening te verstrekken of een investering te doen
- Een bank beoordeelt de financieringsruimte voornamelijk op de grootte van de positieve kasstromen en de zekerheid van die kasstromen
- Een gestandaardiseerd bedrijfsplan kan bijdragen aan een snellere afhandeling van een financieringsaanvraag
- Er zullen betrouwbare en geloofwaardige aannames en uitgangspunten genomen moeten worden. Idealiter wordt ook een zekere standaardisatie aangenomen omtrent afschrijving van batterijen, toerekening van inkomsten uit flexmarkten, prijsvoorspellingen etc. Hoe hoger het realiteitsgehalte van de aanname hoe sneller een bank tot een oordeel kan komen over de financierbaarheid en -ruimte

Aandachtspunten bij het aantrekken van financiering (2)

Bij de beoordeling of er krediet verleend zal worden zal er ook gekeken worden naar de verschillende risico's en hoe deze gemitigeerd zijn. De belangrijkste categorieën volgen hieronder:

- Onderpand en kasstromen, onderbouwd met contracten/afspraken
- Bedrijfszekerheid en beschikbaarheid van de gebruikte technologie
- Afhankelijkheid van derde partijen
- Deskundigheid van sleutelfunctionarissen
- Wet- en regelgeving

Risicobeheersing – financiële zekerheid

Simpel gezegd is het voor een verstrekker van een lening belangrijk dat de rente maandelijks kan worden betaald en dat de lening kan worden afgelost. Zorg daarbij voor

- Contracten of afspraken, waarmee een stabiele kasstroom kan worden aangetoond
- Realistische prijzen voor het leveren van flexdiensten
- Geloofwaardige en betrouwbare aannames en uitgangspunten
- Een gezonde verhouding tussen eigen vermogen en vreemd vermogen op de balans
- Voldoende werkkapitaal om alle maandelijkse verplichtingen te kunnen voldoen
- Borgstelling vanuit financieel draagkrachtige of betrouwbare partijen (lokale overheden, institutionele beleggers,...)
- Jaarlijkse accountantscontroles en audits

Risicobeheersing – gebruikte technologie

Simpel gezegd is het voor een verstrekker van een lening belangrijk dat er sprake is van bedrijfscontinuïteit. Zorg daarbij voor

- Testcertificaten en -rapporten voor nieuwe technologie
- Alternatieve leveranciers
- Reserve onderdelen
- Asset management

Risicobeheersing – ketenafhankelijkheid

Simpel gezegd is het voor een verstrekker van een lening belangrijk dat er sprake is van bedrijfscontinuïteit. Zorg daarbij voor

- Meerdere leveranciers/dienstverleners die hetzelfde kunnen leveren
- Ga referenties na van leveranciers
- Aansprakelijkheid goed afgedekt
- Verzekeringen
- Afhankelijkheid van enkele klanten vermijden (voldoende spreiding)
- Goede betalingscondities
- Denk na over [factoring](#)

Risicobeheersing – deskundigheid sleutelfunctionarissen

Simpel gezegd is het voor een verstrekker van een lening belangrijk dat er verstandige besluiten worden genomen. Zorg daarbij voor

- Sleutelfunctionarissen die voldoende achtergrond en ervaring hebben in de energievoorziening
- Een goede naam hebben in de sector
- Betrouwbaar zijn
- Voldoende mandaat voor de sleutelfunctionarissen
- Een heldere governance structuur

Risicobeheersing – “licence to operate”

Simpel gezegd is het voor een verstrekker van een lening belangrijk dat de operatie binnen de vigerende wet- en regelgeving past. Zorg daarbij voor

- Vergunningen op orde
- Kwalificaties (BRP, PSB, CSP) op orde
- Groen licht van de netbeheerder/ACM

Eigen vermogen – Algemeen

Het eigen vermogen wordt bij oprichting van een exploitatiebedrijf gevormd uit:

- financiële middelen, die door de leden, vennoten, aandeelhouders en investeerders worden ingebracht,
- de waarde van de materiële vaste activa (bedrijfsmiddelen en gebouwen),
- vorderingen,
- verminderd met de kortlopende en langlopende schulden.

Partijen die geld inbrengen, verwachten doorgaans een rendement op hun investeringen en willen vaak invloed op het beleid van de onderneming. Omdat het hier echter om een not-for-profit organisatie gaat (voor het lokale belang van de ondernemers op het bedrijventerrein), is voorzichtigheid geboden. Investeerders en aandeelhouders zijn op afstand te zetten via de governance structuur of door ze in te zetten als een soort “rentmeesters” (“steward-ownership”).

Partijen zullen geneigd zijn meer aan eigen vermogen bij te dragen indien er een directe relatie is tussen het aandeel in het eigen vermogen en de mate waarin bij maximale benutting van assets gebruik gemaakt kan worden van de betreffende assets. Dit zal ook gelden voor gebruik van de gemeenschappelijk aansluit- en transportcapaciteit bij maximale benutting van de ATO.

Eigen vermogen – Uitgifte van aandelen

De uitgifte van aandelen in een BV geschiedt altijd middels een notariële akte. Tevens is een formeel aandeelhoudersbesluit noodzakelijk. Het uitgeven van nieuwe aandelen leidt tot :

- Verwatering van het belang van bestaande aandeelhouders. Dit kan voorkomen worden door de uitgifte van nieuwe aandelen eerst aan te bieden aan bestaande aandeelhouders
- Vergroting van de liquiditeit en solvabiliteit van het bedrijf

Er bestaan verschillende categorieën van investeerders :

- Participerende bedrijven op het bedrijventerrein / bestaande investeerders. Deze categorie heeft een direct belang bij het "welzijn" van het Realisatiebedrijf. Hun belang en invloed wordt vergroot ter borging van het operationele proces
- Investing door Private Equity Investeerders. In dit geval wordt de investeringsbeslissing met name gedreven door rendementsoverwegingen (en wellicht door informatiebehoefte). Dit heeft als nadeel dat er eventueel een (te) hoog rendement verwacht wordt en er een nadruk op de korte termijn is
- Investing door Angel Investeerders

Eigen vermogen – Crowdfunding

Crowdfunding is een relatieve nieuwe vorm van financiering. Dit wordt vaak gebruikt als er geen andere vorm van financiering mogelijk is (door bijv. een hoog risicoprofiel). Bij Crowdfunding investeren relatief veel investeerders een relatief klein bedrag in een bedrijf:

- Het ophalen van het krediet gebeurt meestal via een platform
- Dit platform keurt de (kwaliteit van de) projecten
- Meer en meer geaccepteerde vorm van kredietverlening – ook voor angel investors en participatiemaatschappijen
- Crowdfunding campagnes vinden plaats op projectbasis; Crowdfunding voor doorlopende activiteiten van een onderneming is vaak niet mogelijk
- Vormt goede test om te zien of een product "aanslaat"
- Er zijn twee meest gangbare vormen die hier relevant zijn :
 - Donatie – waarbij er geen tegenprestatie is richting geldgever
 - Investering – waarbij er bijv. aandelen of obligaties uitgegeven worden

Subsidies

Er bestaan vele soorten subsidies. Bij veel subsidies wordt er een begroting, een plan van aanpak en soms ook een uitgavenplanning gevraagd. Bij subsidies boven de 100k€ wordt vaak een accountantsverklaring verwacht bij de verantwoording.

De provincie Gelderland heeft bijvoorbeeld een subsidie voor de procesondersteuning bij het toekomstbestendig maken van bedrijventerreinen, waarmee de subsidiabele kosten tot 50% gefinancierd kunnen worden.

Ook zijn er subsidies, waarmee een belastingbesparing kan worden gerealiseerd als er in verduurzaming wordt geïnvesteerd.

Het is raadzaam om een subsidiebureau in te schakelen voor het vinden van de juiste subsidies.

Vreemd vermogen – Uitgifte van obligaties

Uitgifte van obligaties is een vorm van verkrijgen van vreemd vermogen. Het is een lening die een belegger afgeeft aan een bedrijf in ruil voor een rentevergoeding. Een aantal belangrijke kenmerken zijn :

- Een obligatiehouder is geen mede-eigenaar van de onderneming
- In tegenstelling tot een bancaire lening is het niet diegene die het geld uitleent die de voorwaarden bepaalt maar de lenende partij (de emittent)
- Dit is een goed alternatief indien een bedrijf geen extra aandelen wil of kan uitgeven en/of niet meer geld bij een bank kan of wil lenen
- Bij expiratie van de obligatie aan het eind van de looptijd wordt de gehele nominale waarde uitgekeerd aan de lener
- Een obligatie is meestal achtergesteld op andere schuldeisers
- Obligaties zijn in principe verhandelbaar

Vreemd vermogen – Bancaire (senior) lening bij investeringen

Bij projectfinanciering wordt de terugbetalingsverplichting volledig gebaseerd op de opbrengsten van het te financieren project (bijv. een laadplein, PV installatie, stationaire batterij etc.). De financiering is qua looptijd en omvang afgestemd op de kasstromen van het te realiseren project.

Vaak wordt er een aparte Projectorganisatie (bijv. een BV) rondom de asset(s) opgezet die verantwoordelijk is voor operationele en financiële zaken. Als zodanig vindt de financiering dus "off balance" plaats v.w.b. het Exploitatiebedrijf. O.a. vindt deze vorm plaats indien de balans van het Exploitatiebedrijf (nog) niet sterk genoeg is.

Wanneer klop ik aan bij een financier voor een senior lening?

Afvinklijst Realisatiefase Financiering

Algemeen	☐ Project beschrijving ☐ Contractplanning, (indicatieve) bouwplanning, financieringsplanning
Organisatorisch	☐ Beschrijving projectorganisatie met organogram ☐ Er is een projectorganisatie met mandaat en ontwikkelkapitaal ☐ Beschrijving stakeholders ☐ Beschrijving deelnemers energy hub incl. indicatieve bedrijfsomzet, energievraag en aanbod ☐ Er is een heldere rolverdeling, taken als energiemanagement en balansverantwoordelijkheid zijn/worden belegd ☐ De voorwaarden voor energie-uitwisseling zijn opgetekend
Juridisch	☐ Beschrijving contractstructuur met voorwaarden en condities per contract ☐ Duur project versus contracttermijnen, vergunningen en financiering ☐ Er ligt een aanbestedingsplan / het is duidelijk welke partijen gecontracteerd moeten worden ☐ Wie ontwerpt en bouwt het systeem (EPC)? ☐ Hoe is beheer en onderhoud geregeld (O&M)? ☐ Welke (prestatie en/of onderhoud) garanties worden afgegeven? ☐ Contracten worden opgesteld en zijn in concept beschikbaar ☐ Er zijn offertes beschikbaar ☐ Het is duidelijk welke vergunningen benodigd zijn en er is een statuslijst beschikbaar ☐ Er is minimaal een intentieovereenkomst gesloten met deelnemende partijen ☐ Wie is eigenaar van de verschillende assets ☐ Het is duidelijk binnen welke juridische kaders de energy hub gaat functioneren ☐ Er is een fiscaal plan met beschrijving fiscale structuur ☐ Zijn er inefficiënties, bijvoorbeeld qua energiebelastingen en aansluitingen?
Technisch	☐ Beschrijving van het systeem en assets op hoofdlijnen met technische levensduur ☐ Onderhoud en vervangingsinvesteringen (gedurende looptijd financiering) ☐ Er is minimaal een technisch VO beschikbaar ☐ Beoogde levering en afname per deelnemer ☐ Hoe ziet de energiebalans eruit? Wat is de verwachte opwek en opslag versus het gebruik gedurende het jaar? ☐ Invulling energiemanagement
Financieel	☐ Er is een businesscase met onderbouwde en verantwoorde aannames ☐ Inzicht in de gewenste financiële structuur ☐ Beschrijving van "Uses & Sources" en gezochte verhouding vreemd en achtergesteld vermogen ☐ Inzicht in beschikbare kasstromen voor rente & aflossing en "DSCR" ☐ Evt. Hoe ziet de openingsbalans eruit en mocht de kredietnemer al langer bestaan, zijn er historische cijfers? ☐ Beschrijving van de zekerheid van kasstromen en gevoeligheden ☐ Hoe wordt omgegaan met contracten/verhuizingen/ opzegging/ faillissement van bedrijven? ☐ Wat zijn de effecten van hoge, lage en negatieve energieprijzen? ☐ Hoe kunnen afnemers worden uitgebreid (of afgeschaald)? Wat is de flexibiliteit van het systeem? ☐ Wat is het voordeel van de energiehub voor de afnemer en wat gebeurt er indien dit voordeel niet behaald wordt?

Vreemd vermogen – Financial lease

Bij financial lease (huurkoop) is het Exploitatiebedrijf tijdens de leaseperiode economisch eigenaar van het bedrijfsmiddel. Dat betekent dat waardevermeerderingen en waardeverminderingen voor rekening van de onderneming zijn. Het bedrijfsmiddel komt direct op de balans (materiële vaste activa).

Na betaling van alle leasetermijnen is het Exploitatiebedrijf de volledige eigenaar (zowel juridisch als economisch). Tot die tijd is de leasemaatschappij nog juridisch eigenaar.

Vreemd vermogen – Operational lease

Bij operational lease (huur) is het Exploitatiebedrijf blijft de leasemaatschappij zowel juridisch als economisch eigenaar van het bedrijfsmiddel. Het bedrijfsmiddel komt dan ook niet op de balans te staan. Dit kan ook werken voor bedrijfsmiddelen die reeds waren aangeschaft door bedrijven op het bedrijventerrein, maar worden “verhuurd” aan het Exploitatiebedrijf.

Vreemd vermogen – Krediet ter ondersteuning van werkkapitaal

Dit krediet dient om een tijdelijk liquiditeitstekort op te vangen – dit tekort kan ontstaan doordat (tijdelijk) cash, debiteuren en voorraad niet opwegen tegen de som van kortlopende schulden en crediteuren. De vormen die dit krediet kan aannemen zijn o.a. :

- Een rekening courant krediet

Dit krediet wordt alleen aangesproken in geval van een negatief saldo op de rekening-courant. Het helpt om kortstondige/schommelende financieringsbehoeften te adresseren. Het is vaak gekoppeld aan een bestaande bankrekening.

- Doorlopend krediet

Bij deze vorm van krediet staan het leenbedrag, rentepercentage en de looptijd niet vast.

Beide vormen lijken zeer op elkaar en hebben vergelijkbare voor- en nadelen

Vreemd vermogen – Factoring

Dit krediet dient om minder afhankelijk te zijn van het betaalgedrag van debiteuren. Hierbij worden de debiteuren (ofwel openstaande facturen) overgedragen/verkocht aan een derde partij die in ruil voor commissie het volledige bedrag van de uitstaande facturen invordert voor eigen risico.

Het voordeel voor een onderneming is dat deze vorm van financiering leidt tot snelle betaling, het debiteurenrisico wordt weggenomen, het is administratief eenvoudiger.

De nadelen laten zich kort samenvatten als dat het leidt tot hogere kosten, verminderde controle/contact met debiteuren en afhankelijkheid van een factoringmaatschappij.

Vreemd vermogen – Achtergestelde of junior leningen

Deze leningen worden achtergesteld bij leningen van andere crediteuren, zoals bancaire financiering (senior leningen). De achterstelling houdt in dat terugbetaling pas kan plaatsvinden nadat andere schuldeisers betaald zijn.

Deze lening vindt vaak plaats in combinatie met bancaire financiering – sterker nog, het is vaak een eis van een bank dat ook “een junior lening” aanwezig is.

Ter compensatie van het hogere risico van niet-terugbetaling voor de verstrekker van deze vorm van financiering geldt doorgaans een hoger rentepercentage.

Het voordeel voor de onderneming is dat er toegang tot meer financiering is, hetgeen m.n. interessant is in geval van snelle groei, uitbreidings- en overnameplannen.

Deze vorm van financiering wordt verstrekt door investeerders, ontwikkelingsmaatschappijen etc.